

Indsatsplan
Bekæmpelse af
Kæmpebjørneklo
i
Norddjurs Kommune
2014-2024

Indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) i indsatsområde Norddjurs Kommune 2014-2024

Kæmpebjørneklo er et stigende problem i den danske natur. Den er en trussel for mange plantesamfund og der er en risiko for, at naturen uden for landbrugsdrift bliver forarmet. Dette skyldes, at der fortsat er en tilførsel af frø fra eksisterende planter.

Med nye regler fra **Plantedirektoratet** og med erfaring fra flere års bekæmpelse, ønsker Norddjurs Kommune med denne plan at intensivere en samlet bekæmpelse af Kæmpebjørnekloen.

Pr. 27. juni 2016 har Styrelsen for
Vand- og Naturforvaltning overtaget.

Indholdsfortegnelse	Side
Indledning	3
Baggrund	3
Overordnet mål	3
Idé og vision	3
Lovgrundlag	4
Retsvirkning	4
Plantens udseende - morfologiske kendetegn	5
Pas på saften fra Kæmpebjømeklø	6
Forvekslingsmuligheder	6
Bekæmpelse - generelt	7
Minimumsfristelser for bekæmpelse	7
Bekæmpelsesmetoder	8
Rodstikning	8
Slåning	8
Afgræsning	8
Afbrænding/svidning	8
Afdækning	9
Skærmpakning	9
Jordbehandling	9
Kemisk bekæmpelse	9
Anbefalinger	11
Strategi	12
Prioritering af indsats	12
Mål for bekæmpelse	12
Information til offentligheden	13
Anbefalede metoder	13
Referencer	13

Indledning

Baggrund

Hovedparten af de plantearter, der findes i Danmark, betragtes som hjemmehørende, mens resten betragtes som indførte. De indførte planter er af forskellige omveje kommet til landet og er med tiden tilpasset vækstbetingelserne her, dog med større eller mindre succes.

Nogle af de indførte planter er uønskede og betragtes som landskabsukrudt. En af de mest aggressive arter er Kæmpebjørneklo, som desværre trives rigtig godt på de fleste lokaliteter i Danmark og breder sig specielt langs vandløb samt på ikke dyrkede engarealer.

Kæmpebjørneklo er uønsket, fordi den med sine store skyggende blade fortrænger de naturligt forekommende græsser og urter. Dermed forsvinder levestederne for mange insekter og andre dyr, og langs vandløb øges risikoen for jorderosion.

Overordnet mål

Kommunens mål med indsatsplanen er at strukturere og prioritere bekæmpelsen af Kæmpebjørneklo for herved at hindre yderligere spredning fra frø og sluttelig udrydde planten i indsatsområdet i løbet af 10 år.

Idé og vision

Får vi ikke plantens spredning under kontrol, kan mange af vores naturområder miste værdi, og de som bor og færdes i områderne, vil være plaget af planten, bl.a. fordi den også er giftig.

En vedtaget offentliggjort indsatsplan forpligter både offentlige og private grundejere til at bekæmpe planten på dens voksesteder.

Hvis alle gør en konsekvent indsats, kan det lykkes at få kontrol over Kæmpebjørneklo i løbet af nogle år.

Med indsatsplanen får Norddjurs Kommune et godt værktøj til at gennemføre en koordineret bekæmpelse af Kæmpebjørneklo.

Hvem og hvad er omfattet af planen?

Nærværende indsatsplan fastsætter bestemmelserne for bekæmpelse af Kæmpebjørneklo i hele Norddjurs Kommune, gældende på alle private som offentlige arealer.

Bekæmpelsespligten gælder alle bestande såvel de kendte og registrerede som de, der opdages/opstår, mens indsatsplanen er gældende.

Lovgrundlag

Med Folketingets vedtagelse af "Lov om drift af landbrugsjorder" i juni 2004 blev det muligt at styrke indsatsen mod Kæmpebjørneklo.

I seneste reviderede lovbekendtgørelse nr. 191 af 12. marts 2009, er der ved bemyndigelse fastsat "Bekendtgørelse om bekæmpelse af Kæmpebjørneklo".

Målet med bekendtgørelsen er at forpligte ejere af Kæmpebjørnekloinficerede arealer til at foretage bekæmpelse, såfremt der er udfærdiget en indsatsplan for området.

I medfør af bekendtgørelse nr. **862 af 10. september 2009** om bekæmpelse af kæmpebjørneklo har grundejere - såvel offentlige som private - pligt til at foretage en effektiv bekæmpelse af planten som foreskrevet i indsatsplanen.

Efterkommes påbuddet ikke indenfor en aftalt frist, kan kommunen foretage bekæmpelsen, og ejeren kan straffes med bøde. Der er ikke i bekendtgørelsen givet hjemmel til at lade ejeren eller brugeren helt eller delvist betale for bekæmpelsen, men bødestørrelsen svarer til besparelsen ved ikke at have foretaget bekæmpelsen.

Retsvirkning

Denne indsatsplan træder i kraft når kommunalbestyrelsen ved Miljø- og Teknikudvalget har endelig godkendt den efter indsigelsesperiodens ophør.

Denne bekendtgørelse er pr. 27. juni 2016 erstattet af bekendtgørelse nr. 871 af 27. juni 2016. Eneste ændring er, at Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning har overtaget for Plantedirektoratet.

Plantens udseende - Morfologiske kendetegn

Kæmpebjørneklo er en skærmplante, som kan blive 2-4 m høj. Grundblade er dybt fli-gede op til 1,5 m lange/brede med groft savtaktede bladrande. Stænglen er 5-10 cm i diameter ved basis, furet, typisk med stive hår og med rødlige pletter forneden. Nyspi-rede kimplanter har aflange blade, der aflø-ses af afrundede tandede småblade, der ef-terhånden udvikler sig til de store karakteri-

stiske dobbelttandede blade med opblæste bladskeder.

Blomsterne er hvide og skærmstillet, skær- mene bliver ca. 0,5 m i diameter med 50- 150 grene. Planten blomstrer fra medio juni til ultimo juli. De 9-11 mm lange grønne frugter (frø) dannes fra juli, hvorefter de tørrer ind og bliver brunlige. Hvert individ kan producere op imod 80.000 frø. I gen- nemsnit producerer et fuldvokset individ ca. 20.000 spiringsdygtige frø. Op mod 90% af frøpuljen spirer det følgende forår, og ef- ter 3-5 år er frøpuljen normalt udtømt.

Store planter

Mellemstore planter

Små planter

Nyspirede planter

Blomstrende planter

Kæmpebjørneklo's videnskabelige klassifikation

	<i>dansk</i>	<i>latin</i>
Rige:	Planter	Plantae
Division:	Dækfrøede	Magnoliophyta
Klasse:	Tokimbladede	Magnoliopsida
Orden:	Skærmpolante	Apiales
Familie:	Skærmpolante	Apiaceae
Slægt:	Bjørneklo	Heraclium
Art:	Kæmpe Bjørneklo	Mantegazzianum
Videnskabelige navn:	Heraclium mantegazzianum	

Pas på saften fra Kæmpebjørneklo

Kæmpebjørneklo er ikke til at spøge med. Hos mennesker kan berøring med plantens saft fremkalde voldsom eksem-lignende ud-slet, der ligner og føles som store brandvab-ler. Virkningen forstærkes af sollys, da ind-holdsstoffer (furocoumariner) i plantens saft ændres ved lyspåvirkning (fotosensibilise-ring). Især folk med lys hud er særligt udsat-te.

Har man fået saften på sig f.eks. i forbindel-se med bekæmpelse, er det vigtigt ikke at udsætte huden for sollys. Hudcellerne dør ved berøringen, og vævet under huden kan også dø, hvorved det kan tage lang tid (op til ½ år) før sårene heler.

Forvekslingsmuligheder

På trods af et meget karakteristisk udseende og lugt, har Kæmpebjørneklo visse morfolo-giske ligheder med andre planter. Det anbe-fales derfor, at man inden bekæmpelse iværksættes, tilegner sig et godt kendskab til planten og alle dens former, så forveks-linger undgås, og man i bedste fald ikke spilder sin tid, men i værste fald bekæmper en sjælden art. Nedenstående billeder illu-strerer nogle forvekslingsmuligheder, som alle findes i Norddjurs Kommune.

Angelik
Angelica sylvestris

Strand-Kvan
Angelica archangelica ssp. litoralis

Grønblomstret Bjørneklo
Heraclium sibiricum

Bekæmpelse - generelt

Den primære bekæmpelsesstrategi består af hindring af frøenes spredning til voksesteder uden eksisterende bjørneklobestande.

Hvilken strategi man vælger til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo afhænger oftest af, hvor mange planter man skal bekæmpe. Der er overordnet flere måder at bekæmpe planterne på:

- Rodstikning/opgravning
- Slåning
- Græsning
- Skærmkapning
- Jordbehandling
- Kemisk bekæmpelse

Desuden kan man standse spredning af planter fra et areal ved at fjerne blomsterskærmene, før frøene modnes.

Uanset hvilken bekæmpelsesmetode der anvendes, vil det tage flere år at få Kæmpebjørneklo helt væk fra et areal, da frøene kan ligge 3 - 4 år i jorden og stadig være spiringsdygtig. Mange steder er der risiko for, at planten indvandrer igen fra naboarealer efter afsluttet bekæmpelse.

Indsatsen vil være mest krævende det første år, hvorefter den gradvis kan reduceres. Selv efter at der på et areal ikke længere er set Kæmpebjørneklo, vil det dog være en god idé at holde øje med, om der kommer nyspirende planter.

Til enkeltstående planter og bevoksninger op til 200 individer anbefales rodstikning. Metoden er den mest effektive til at udrydde Kæmpebjørneklo, men den er arbejdskræ-

vende. Store forekomster kan slås, afgræses eller nedpløjes. Det kan være aktuelt at anvende sprøjtemidler Glyphosat (Roundup) til påsmøring eller evt. punktsprøjtning. Bredsprøjtning må ikke foretages i nærhed af vandløb, søer og på våde områder. Bekæmpelsen skal gentages og kontrolleres flere gange i løbet af en sæson.

Der er følgende minimumsfrister for bekæmpelse:

- Bekæmpelse - inden 1. juni
- Bekæmpelse (eller kontrol af 1. bekæmpelse) - inden 1. juli
- Bekæmpelse (eller kontrol af 2. bekæmpelse) - inden 1. september

Det anbefales at bekæmpe to gange mellem 15. april og 1. juni. Det er vigtigt at starte tidligt, når planterne kun har 2 blade og er 10 - 15 cm høje. Jo mindre planterne er, jo nemmere og billigere er det at bekæmpe den.

Norddjurs Kommune anbefaler anvendelse af manuelle metoder, da de er mest skånsomme overfor miljøet. Anvender man Glyphosat, skal alle sikkerhedsmæssige og miljømæssige forskrifter overholdes, og der skal tages hensyn til, at bekæmpelsesmetoden ikke må være til skade for økologiske bedrifter og vandmiljøet.

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo skal medføre, at den enkelte plante dør og på intet tidspunkt reproducerer sig selv.

Bekæmpelsesmetoder

Rodstikning

Rodstikning er en effektiv men arbejdskrævende metode til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo. Rodstikning benyttes i bestande med få eller spredte planter og foretages i april - maj med en opfølgning i juni. De afskårne plantedele trækkes op af jorden og efterlades til udtørring. Det er vigtigt at kontrollere bestanden 2-3 uger efter rodstikning for at sikre, at ingen planter har overlevet. Ofte er der oversete planter, som skal rodstikkes eller allerede bekæmpede planter, der har haft held til at vokse videre. Afhængigt af områdets tilgængelighed og tætheden af planter, kan der rodstikkes 100 - 300 planter i timen.

Slåning

Manuel slåning af Kæmpebjørneklo er en mulig metode for mindre bestande, mens mekanisk slåning af Kæmpebjørneklo er en nyttig bekæmpelsesmetode til større bevoksninger. Planterne vil hurtigt efter slåning danne nye skud, hvorfor slåning skal gentages 2 - 3 gange i løbet af en vækstsæson.

Effekten af slåning som bekæmpelsesmetode er, at de gentagne slåninger udsulter planterne, og at blomstring og frøsætning kan forhindres. Det er vigtigt at forhindre, at blot enkelte planter blomstrer og sætter frø mellem slåningerne. Man skal være opmærksom på, at enkelte planter kan sætte nye skud og blomstre på korte stængler.

Årets første slåning skal foretages inden planterne sætter blomst (april - maj), således at frøsætning undgås. Herefter gentages

behandlingen med 3 til 4 ugers mellemrum, indtil vækstsæsonen er overstået uden blomstring.

Afgræsning

Græsning er en effektiv bekæmpelsesmetode overfor større bestande af Kæmpebjørneklo.

Især om foråret er græsning effektiv. Når dyrene æder de unge planter efterhånden, som de kommer op, sætter Kæmpebjørneklo straks nye skud, og når de ligeledes straks bliver ædt, ender planten med at blive udsultet og dø. Det er vigtigt, at græsningstrykket er tilstrækkeligt højt. De fleste kreaturer, geder og får er glade for Kæmpebjørneklo.

Ved tætte bestande af Kæmpebjørneklo anbefales et højt græsningstryk i foråret (f.eks. 20 - 30 får pr. ha), og at det sænkes i slutningen af juni (5 - 10 får pr. ha), når planternes vækst er svækket. I forbindelse med græsning er det også vigtigt at bekæmpe de planter, der eventuelt måtte findes udenfor indhegningen.

Afbrænding/svidning

Afbrænding er en mulig bekæmpelse, hvis den foretages med gasbrænder i det tidlige forår og på de nyspirede kimplanter. Metoden bør primært anvendes i bestande, hvor der har været frøfald. Kimplanter er nemme at slå ihjel, mens flerårige planter (rundbladsformer) skal svides flere gange, før de dør.

For at udføre metoden korrekt er det vigtigt, at planterne kun svides og ikke forkulles. Svidning virker ved, at cellerne i blade-

nes øverste lag ødelægges og transpirationen (afdampning) forhøjes kraftigt, hvorfor planterne efterfølgende dør af udtørring. Unødigt kraftig brænding vil forringe effekten og forhøje plejeomkostningerne og forbruget af gas.

Afdækning

Afdækning med UV uigennemtrængelig plast er en effektiv metode til udryddelse både på bestande, der har været bekæmpet i en år-række og som førstegangs bekæmpelse. Det optimale er at benytte afdækning på tætte og velafgrænsede bestande, hvor anden vegetation er blevet udkonkurreret af Kæmpebjørneklo. Det kan være en fordel at slå planterne først, hvis de er vokset til en vis størrelse, inden afdækningen foretages. Da planten ikke kan skaffe sig energi fra lyset, vil afdækningen langsomt, men sikkert udpine planterne. Afdækning kan foretages, når de første planter dukker op af jorden i slutningen af marts. I løbet af april og maj vil planterne løfte afdækningen 1-1,5 m, hvorefter de falder sammen og dør. Afdækningen kan herefter fjernes. Evt. overlevne planter, kan hurtigt fjernes ved rodstikning.

Skærmpapning

Skærmpapning kan benyttes på alle arealer. Det er dog en arbejdskrævende og ubehagelig metode, fordi det er svært helt at undgå at komme i kontakt med den giftige saft fra planterne. Skærmpapning kan ikke betragtes som egentlig bekæmpelse, men kun som en hindring af spredning af frø. Hvis skærmpapningen foretages på det rette tidspunkt, kan den dog føre til, at den enkelte plante dør, da al plantens oplagrede energi er gået til blomstring og dannelse af frø.

Ved skærmpapning skal skærmen skæres af, efter at planten har blomstret, men inden den danner frø, hvilket falder indenfor perioden juni - juli. Hvis skærmene afskæres for tidligt risikerer det, at planten sætter nye blomster allerede samme år, eller at den overlever og blomstrer det følgende år. Det vil dog altid være bedre at kappe skærmen af for tidligt frem for sent, alternativt bør planten i dette tilfælde rodstikkes. Da frøene kan eftermodne på de afskårne skærme, er det vigtigt, at disse indsamles og destrueres. Det anbefales, at de indsamlede skærme brændes.

Jordbehandling

Forskellige former for jordbehandling, pløjning, harvning eller fræsning kan være effektivt i store områder, hvor det er muligt at komme til med maskiner. Det giver mulighed for at bekæmpe store arealer på kort tid. Man skal dog være opmærksom på, at fræsning kan fremme spredning af andre uønskede planter. Behandlingen skal gentages mindst et par gange i løbet af sommeren, da det må forventes, at der fremspirer nye planter efterbehandlingen, og at enkelte planter skyder igen. Jordbehandlingen kan evt. kombineres med efterfølgende slåning. Der må ikke jordbehandles på beskyttede naturtyper og indenfor de gældende bræmmer og randzoner til vandløb og søer.

Kemisk bekæmpelse - sprøjtning/pensling

Glyphosat er det eneste pesticid, der er godkendt til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo i Danmark. Glyphosat er det aktive stof i bl.a. Roundup. Hvis man anvender kemisk bekæmpelse af Kæmpebjørneklo, bør det ske i slutningen af april inden de store plan-

ter dækker de nyspirede planter, således at de også rammes af sprøjtegiften. Det er nødvendigt at gentage behandlingen i maj for at bekæmpe de spæde kimplanter (nyspirede planter), der ikke blev ramt ved den første behandling. Den opfølgende behandling med sprøjtemiddel bør senest iværksættes 10 - 14 dage efter første behandling. Som afslutning på en kemisk bekæmpelse af Kæmpebjørneklo skal der foretages en gennemgang af området i september, hvor eventuelt overlevende planter rodstikkes.

Da Glyphosat skader andre planter end Kæmpebjørneklo, bør behandlingen være så målrettet de enkelte planter som muligt ved enten en afskærmet sprøjtning eller pensling af enkeltplanter. Bredsprøjtning af større arealer bør helt undgås, da der er risiko for, at områdets naturlige flora rammes, og at giften spredes til det omgivende miljø. Endvidere skal den enkelte lodsejer være opmærksom på, at der på en række arealer kan være begrænsninger i forhold til brugen af sprøjtemidler. Begrænsningerne kan bl.a. gælde arealer, der er omfattet af § 3 i naturbeskyttelsesloven, arealer langs vandløb, vandhuller, søer, arealer i nærheden af drikkevandsboringer, på brakmarker, på arealer hvor der gives tilskud fra miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger og på arealer med økologisk jordbrug.

I forbindelse med en eventuel brug af ukrudtsmidler til bekæmpelse af Kæmpebjørneklo påhviler det den enkelte lodsejer at overholde gældende lovgivning.

Norrdjurs Kommune arbejder målrettet på at begrænse brugen af sprøjtemidler og opfordrer derfor til, at man kun anvender sprøjtemidler i forbindelse med bekæmpel-

sen af Kæmpebjørneklo, hvis anden metode ikke er praktisk mulig.

Anbefalinger

Alle metoder kan i princippet anvendes overalt. Forud for hver vækstsæson må grundejeren danne sig et overblik over, hvor mange bestande af Kæmpebjørneklo, der er tale om, samt hvor store de er og derudfra overveje nøje, hvilke metoder man har de største forudsætninger for at lykkes med.

Officielle anbefalinger er sammenfattet i oversigten herunder fra Hede Danmark.

Gode råd for bekæmpelse af Kæmpebjørneklo:

Lav en plan for bekæmpelse
Start tidligt
Vær udholdende
Tag hensyn til miljøet

	Manuelle metoder				Maskinelle metoder			Ændret drift af arealet	
	Rodstikning (side 11)	Slåning (side 13)	Skaermkapning (side 15)	Sprejning (side 17)	Jordbehandling (side 21)	Slåning (side 23)	Sprejning (side 25)	Gønsedyrkning (side 29)	Græsning (side 31)
Enkelte planter og små bevoksninger									
Vandlebskant, 2-meter bræmme, hegn, remiser mm.	😊	😊	😊	😊	😞	😊	😞	😞	😊
Enge og naturarealer	😊	😊	😞	😞	😞	😊	😞	😞	😊
Landbrugsarealer	😊	😊	😞	😊	😊	😊	😊	😊	😊
Store bevoksninger (hundreder af planter)									
Vandlebskant, 2-meter bræmme, hegn, remiser mm.	😊	😊	😞	😊	😞	😊	😞	😞	😊
Enge og naturarealer	😊	😞	😞	😞	😞	😊	😞	😞	😊
Landbrugsarealer	😞	😞	😞	😊	😊	😊	😊	😊	😊

Vær opmærksom på, at der kan gælde særlige regler på naturarealer og braklagte arealer.

Strategi

Kæmpebjørnekloens eneste svaghed er, at planten dør efter blomstring. Strategien i bekæmpelsen må derfor sigte mod at undgå, at der produceres spiredygtige frø. Effektiv bekæmpelse af kæmpebjørneklo kræver derfor, at planterne slås ihjel inden blomstring og frøsætning, samt at indsatsen følges op i de følgende år med at fjerne kimplanter, der stammer fra de frø, der ligger i jorden.

Prioritering af indsats

En indsats mod kæmpe-bjørneklo er kun effektiv, hvis man gennemfører en bekæmpelse i hele kommunen, samt på arealer der grænser op til Norddjurs Kommune.

En effektiv bekæmpelse forudsætter også, at en indsats gennemføres i flere år i træk.

Mål for bekæmpelse af Kæmpebjørneklo

For at den samlede indsatsplan kan få den ønskede effekt, bør bekæmpelsen være godt i gang i alle bevoksninger senest 3 år efter indsatsplanens vedtagelse.

Vandløb er vigtige spredningsveje for bjørnekloen. Det er derfor vigtigt at starte bekæmpelsen øverst i systemet og arbejde nedad med strømmen. Det er desuden vigtigt at bekæmpe alle bevoksninger indenfor et vandløbsopland samtidigt.

Det er vigtigt at fortsætte de steder, hvor man allerede er begyndt at bekæmpe bjørneklo.

Alle enkeltstående planter og små bestande bør bekæmpes hurtigst muligt for at undgå frøspredning. Jo hurtigere bekæmpelsen foregår, desto nemmere er det at bekæmpe. Bekæmpelsen bør prioriteres højt i særligt værdifulde naturområder og sårbare naturtyper. Jo hurtigere der sættes ind med en bekæmpelse, desto større er chancen for at bevare eller genskabe naturværdier.

Bekæmpelse bør prioriteres højt i rekreative områder, fordi det er vigtigt at bevare de rekreative værdier. Desuden begrænses den frøspredning, som skyldes rekreativ færdsel i disse områder.

Bekæmpelsen bør prioriteres højt langs veje og stier. Trafiksikkerhed og adgangsforhold øges og frøspredning begrænses.

Information til offentligheden

Det er væsentligt at skabe interesse og bevidsthed om vigtigheden af at bekæmpe Kæmpebjørneklo. Budskabet til borgere om, at de selv kan og skal gøre noget ved den giftige plante på deres ejendom, formidles via pressemeddelelse, uddeling af informations foldere samt vejledning på kommunens hjemmeside.

Anbefalede metoder

De førnævnte bekæmpelsesmetoder er anbefalede metoder, da Norddjurs Kommune ikke kan beslutte, hvilken metode den enkelte borger skal anvende. Desuden kan forskellige forhold på den enkelte lokalitet være afgørende for den mest hensigtsmæssige metode til bekæmpelse af kæmpebjørneklo. Der vil, når indsatsplanen er godkendt, kunne blive meddelt påbud til lodsejere, som ikke foretager en frivillig og effektiv bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

Referencer

Bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder, lovbekendtgørelse nr. 191 af 12. marts 2009

Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo, lovbekendtgørelse nr. 862 af 10. september 2009

Denne bekendtgørelse er pr. 27. juni 2016 erstattet af bekendtgørelse nr. 871 af 27. juni 2016. Eneste ændring er, at Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning har overtaget for Plantedirektoratet.

Godkendt 25-08-2015 af Kommunalbestyrelsen